

ПАТРИЛЯК Казимир Іванович (16.12.1938 – 03.04.2015)

3 квітня 2015 року хімічна наука зазнала великої втрати: на 77-му році життя перестало битися серце відомого вченого-нафтохіміка, каталітика, доктора хімічних наук, професора Казимира Івановича Патриляка.

Народився Казимир Іванович 16 грудня 1938 р. на Лемківщині в с. Нагоряни Сяноцького повіту Ряшівського воєводства (Польща). У 1946 р. його родина була переселена до с. Гаї Розтоцькі Зборівського р-ну Тернопільської обл. У 1956 р. він закінчив середню школу, в 1961 р. – Львівський політехнічний інститут за спеціальністю “Технологія нафти та газу”.

Зі шкільних років він вирізнявся наполегливістю та вдумливістю, живим природним розумом та працелюбством, що в поєднанні з чудовою пам’яттю та “золотими” руками дозволило йому, вихідцю з простої селянської родини переселенців, досягти значних успіхів на науковій ниві, подолати складний шлях від випускника сільської школи до завідувача відділу академічної установи.

У 1969 р. К.І. Патриляк захистив кандидатську дисертацію на тему “Дослідження утворення та розкладу комплексу карбамід-октан” (Інститут нафтохімічних процесів АН Азербайджану, Баку), у 1986 р. – докторську на тему “Сполуки включення та наукові основи інтенсифікації процесів карбамідної депарафінації” (там же). У 1991 р. він очолив відділ каталітичного синтезу

Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії (ІБОНХ) НАН України. Обіймав посаду професора Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут” (НТУУ “КПІ”). Нагороджений трьома медалями, грамотами Урядової комісії з питань ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, Почесною грамотою Президії НАН України, Грамотою Верховної Ради України.

К.І. Патриляк – автор і співавтор понад 300 наукових праць, серед яких дві монографії та більш як 20 винаходів. Учений досліджував складні гетерогенні й гетерогенно-каталітичні системи. Сформулював закономірність аномальної зміни тиску насиченої пари над речовиною в масивному та кластерному станах, проаналізував наслідки, що з неї випливають. Відкрив явище коливальної адсорбції, виявив його роль як перемикального механізму ряду коливальних процесів. Запропонував механізми практично важливих карбоній-іонних реакцій. Розробив чимало вітчизняних каталізаторів.

У 1978 р. вирішив актуальну для “Південмашу” (Дніпропетровськ) та оборонної промисловості проблему прогнозування на період до 20 років експлуатаційних характеристик конструкційних матеріалів без тривалих і дорогих натурних випробувань.

У 1986–1988 рр., після аварії на Чорнобильській АЕС, Казимир Іванович розробив найефективніші способи пілопригнічення й закріплення курних територій, у результаті чого рівні радіації повітряного басейну знизились у десятки разів. Він керував цими роботами від НАН України в зоні відчуження ЧАЕС та поза її межами.

Дослідницькими кредо К.І. Патриляка були: “Природа нічого не приховує, потрібно лише навчитись її розуміти” та “Будучи впевненим у своїй правоті, не бійся експерименту та дискусій – від них лише виграєш”. Він був надзвичайно вимогливим до себе й оточення, у всьому намагався досягти ідеалу. Мав поетичну натуру, був закоханий у живопис та літературу.

Багато уваги Казимир Іванович приділяв вихованню наукової зміни. Випустив багато інженерів-технологів і магістрів, підготував 10 кандидатів та одного доктора наук. Був членом Державної екзаменаційної комісії НТУУ “КПІ”, членом спеціалізованих вчених рад Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України, Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України із захисту кандидатських і докторських дисертацій, а також вчених рад ІБОНХ НАН України та Українського науково-дослідного інституту нафтопереробної промисловості “МАСМА”. У 1993–1996 рр. входив до складу експертної ради з хімії Вищої атестаційної комісії при Раді Міністрів України. Був членом редколегій журналів “Теоретическая и экспериментальная химия” (Україна) і “Нефтехимия” (РФ). Впродовж десятиліття був прискіпливим науковим редактором збірника “Каталіз и нефтехимия”. До останніх днів життя читав лекції в НТУУ “КПІ”.

Світлі спогади про Казимира Івановича Патриляка – талановитого вченого, наставника, інтелігентної, високоерудованої, чуйної й щирої людини – назавжди збережуться в серцях його рідних, близьких, учнів та колег. Науковим доробком професора Патриляка К.І. будуть користуватися ще не одне десятиліття.

Вічна йому пам’ять.